

Lary

Laryng- och gloss-
ektomerades tidning

2/91

LARYNGFÖRBUNDET

- . . . är huvudman i Cancerfonden, Riksföreningen mot cancer
- . . . tillhör Handikappförbundens Centralkommitté (HCK)
- . . . finansieras genom medlemsavgifter och anslag från Statens handikappråd
- . . . värnar om laryng-, hemi- och glossektomerade medlemmar
- . . . arbetar för lika rätt till behandling, vård, rehabilitering och för en social trygghet
- . . . har lokalföreningar inom landet
- . . . har kontakter med motsvarande förbund i utlandet
- . . . har förtroendeanslutna läkare, tandläkare, logoped, kuratorer och dietister

Lokalföreningarnas kontakter

Eskilstuna:	Per Lindell, Brogatan 11, 2 tr, 644 00 Torshälla, Tel 016-35 51 35
Falun:	Holger Andersson, Rådmanvägen 27, 791 54 Falun, Tel 023-160 95
Gävle:	Siv Baglien, Oxtorget 1 B ^{II} , 826 00 Söderhamn, Tel 0270-164 59
Göteborg:	Eric Hermansson, Gitarrg. 1, 421 41 Västra Frölunda, Tel 031-47 87 63
Halmstad:	Bertil Andersson, Strandgatan 24, 302 46 Halmstad, Tel 035-12 28 13
Linköping:	Nils Björk, Mårdstigen 4, 590 30 Borensberg, Tel 0141-410 46
Lund:	Erik Ohlén, Tordönsvägen 4 L, 222 27 Lund, Tel 046-13 14 05
Stockholm:	Göran Welin-Berger, Östgötagatan 61, 116 38 Stockholm, Tel 08-43 46 44
Uppsala:	Sven Eriksson, Ekbacken, Löt, 740 11 Länna, Tel 0174-220 84
Örebro:	Bertil Lindström, Ekeberg, 716 92 Fjugesta, Tel 019-914 40

Arbetsplatsen är en rehabresurs

– Samhället måste se till att de handikappade har ett jobb. Allt för många står nu utanför arbetslivet.

– Arbetet är en viktig väg till hälsa och livskvalitet och därför faktiskt rehabiliterande i sig själv.

– Handikappade får inte ses som en arbetskraftsreserv.

Det var synpunkter som Samhalls koncernchef, tillika ordförande i handikapputredningen, Gerhard Larsson, framförde vid en nyligen genomförd temadag i Stockholm.

– Inom Samhall har vi, anförde Larsson, unika erfarenheter av att organisera ett arbetsliv som ger människor med handikapp chansen att utvecklas och att växa socialt. En viktig utgångspunkt är att det är frågan om ett arbete som bygger på produktion av efterfrågade varor och tjänster. Det är också viktigt att inte allt fokuseras på handikappet utan att man i stället ser till individens möjligheter sade Gerhard Larsson.

Temadagen genomfördes under rubriken "Arbetsplatsen som rehabiliteringsresurs".

Handikappinstitutet har beviljat ett rambelopp på högst 285.000 kr till Hörsel-skadades Förening i Stockholm för en andra etapp i utvecklingsarbetet med information och skrivtolkning bland hörsel-skadade.

Lary årgång 19, nr 2/1991

Ansvarig utgivare och redaktör:
Elof Bystedt

Red.kommitté:
Elof Bystedt
Lars Olov Paulsson

Utgiven av
LARYNGFÖRBUNDET
Tryckt hos
Enskede Offset
Redigering:
Stockholmskonsult

Sista manusdag för nästa nr är 27 aug.

Förbundets kontakter:

Förbundsordförande:
Elof Bystedt, Tors väg 6,
145 71 Norsborg.
Tel 0753-717 88.

Kassaförvaltare: Bo Persson, Övre
Hantverksgatan 20 A,
831 36 Östersund.
Tel 063-12 30 41.

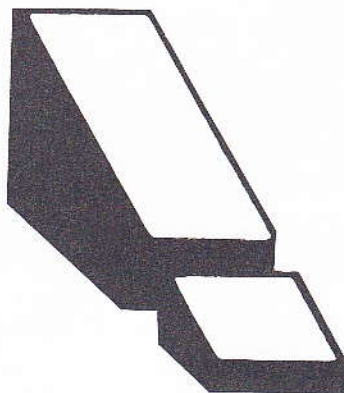
Lary

är en tidskrift för *laryngektomerade* – de som fått struphuvudet bortopererat

hemilaryngektomerade – de som fått ena stämbandets bortopererat

glossektomerade – de som fått delar av eller hela tungan bortopererad. Omfattar även andra operationer i munhålan.

**KOM IHÅG:
DEN TRADITIONELLA
TALKURSEN I LUND
VECKA 36
MED LOGOPED
KERSTIN BECKER.**

Laryngförbundets kansli

Besöksadress:
Reimersholmsg. 9.
Box 9514, 102 74 Stockholm.

Tel 08-658 58 07, 658 58 09,
Texttelefon 08-658 58 09
Telefax 08-668 49 30

Postgiro 85 17 54-2
Bankgiro: 5703-3373

Konsulent- och
radiohjälpsekreterare:
Helena Nylén-Bystedt
08-658 53 33

Kansliet öppet:
Måndag–fredag
08.00–12.00, 13.00–15.00.
Övriga tider autom. telefon-
svarare på 08-658 58 07
08-658 53 33

Konsulenter:
Malmö: Gull-Britt Mårtensson,
Fosievägen 29 B,
214 31 Malmö.
Tel 040-92 43 42

Förlängd logopedutbildning

Riksdagen har beslutat att förlänga logopedutbildningen från tre till fyra år. Redan till hösten tas den första kullen "fyra-åringar" in i Stockholm. I Lund gäller nyheten våren, och Göteborg hösten, 1992.

- Vi är mycket glada över det här, säger Britta Hammarberg, nyutnämnd docent vid institutionen för logopedi och foniatri vid Huddinge Sjukhus.

- En utvärdering av utbildningen, gjord bland redan yrkesverksamma logopedier, visade att man önskade en förlängd utbildning. Man hann inte smälta kunskaperna och mogna till terapeuter under studietiden, sade många.

- Internationellt är det vanligt att olika terapeututbildningar är 4-åriga. I Finland hela 6 år.

- Det här internationella synsättet är särskilt viktigt, säger Britta Hammarberg. Särskilt med EG-aspekten framför ögonen vill man ju gärna att vår utbildning skall stå sig i andra länder.

Den nya utbildningen kommer att omfatta 160 poäng (examensarbetet 20 p.).

Flera moment får ökat utrymme i utbildningen, bl.a. läs- och skrivsvårigheter, behandling och diagnosticering av de svårigheter som svårt neurologiskt handikappade kan ha o.s.v.

Datorbaserade talhjälpmedel får plats i utbildningen.

- Men det finns fler önskemål för logopedutbildningen: Koncentrationen av utbildningsplatser till södra Sverige är olycklig. Umeå vore en bra, fjärde utbildningsort bl.a. för att medverka till att norrland skulle få fler logopedier. Det har varit svårt att få tjänster besatta i Norrland.

▫ Monica Sterner Juto.

Britta Hammarberg är numera docent och kommer att verka vid Huddinge Sjukhus. Här gratuleras hon till docentskapet av Annika Säaf-Rothoff (t.h.). Skål och lycka till.

VÅRDGARANTI KOMMER (?)

Staten bidrar med 500 miljoner kronor under 1992 för införandet av en vårdgaranti i samtliga landsting.

Meningen är att ingen skall behöva vänta mer än tre månader på en behandling.

Ett tiotal typer av behandlingar skall omfattas av denna vårdgaranti.

Detta är innebörden av en överenskommelse mellan staten och Landstings-

förbundet, godkänd av regeringen under april månad i år.

- Människor skall inte behöva oroa sig för NÄR de kan få hjälp när de behöver en operation eller medicinsk behandling. Det är nämligen oacceptabelt att behöva köa när man är sjuk, säger socialminister Ingela Thalen i en kommentar till överenskommelsen.

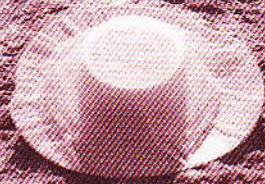
- Kan inte patienten få behandling vid den egna kliniken skall vård erbjudas vid annan klinik inom sjukvårdsområdet, hos annan sjukvårdshuvudman eller hos privat vårdgivare.

Stom-Vent® Beprövad. Hygienisk. Naturlig.

Stom-Vent fukt-/värmväxlare för laryngektomerade har funnits på marknaden i mer än tio år. **Beprövad.**

Stom-Vent byts minst en gång om dagen i samband med rengöring av stomat— speciella rengöringsservetter medföljer. **Hygienisk.**

Stom-Vent har samma funktion som vår vanliga näsa; befuktar, filtrerar och ger andningsmotstånd. **Naturlig.**

Gibecks

Gibeck Sverige AB • 0760 - 860 65
Box 718 • 194 27 UPPLANDS VÄSBY

Nu kommer Laryngförbundets stora dag:

Munhåleccancer på expertseminarium

I september kommer Laryngförbundet att stå för värdskapet på det hitintills ojämförligt största arrangemang som någonsin organiserats för munhåleccancer-patienter i Norden. Det blir en faktaspäckad dag i Läkarnas Hus i Stockholm under medverkan av snart sagt allt vad som finns av expertis på det här området.

Inte mindre än sju paneler skall hinna föra fram sin information.

När panelerna och föreläsarna gjort sitt och dagen genomförd är meningen att varje deltagare skall få ett sammanfattande kompendium med sig hem.

– Detta är den stora händelsen i vårt förbund under hösten, säger Laryngförbundets ordförande Elof Bystedt till Lary. Utöver medicinskt sakkunniga i panelerna räknar vi med stort deltagande från statliga myndigheter och departement liksom från t ex landsting och primärkommuner.

Ett stort antal anställda inom sjukvården kommer också att återfinnas på arrangemanget.

■ PATIENTÖNSKEMÅL SOM UPPFYLLS

– I bakgrunden till arrangemanget finns önskemål från den aktuella patientgruppen om ett förbättrat omhändertagande på sjukhusen likaväl som bättre stöd efter utskrivningen, säger Monica Sterner-Juto.

– Den myckna kompetens som utvecklats vid Karolinska sjukhuset vid sjukhusets arbete med patientgruppen är det angeläget att kunskaperna också förs ut till olika yrkesgrupper vid övriga öron-näsa-hals-kliniker i landet, deras patienter till glädje och nytta, säger Sterner-Juto.

Ett drygt tjugotal inlägg är förberedda för panelerna, och häribland återfinns också patienter. Bland medverkande expertis återfinns vi: Jonas Karling, Magnus Lind, Liv Höglund, Ann-Charlotte Skedebäck, Hans Strander, Elisabeth Platin-Danielsson, Ann Langius, Ann-Marie Almé m fl, m fl.

Närmare upplysningar genom Svenska Laryngförbundet.

Gerhard Larsson:

Hävda rätten till arbete!

– Rätten till arbete måste hävdas även för personer med svåra funktionshinder. Detta såväl av mänskliga som samhälls-ekonomiska skäl. Vägarna till arbete och sysselsättning måste förstärkas betydligt för dessa grupper, som i dag står helt utanför arbetslivet.

Detta anfördes av Handikapputredningens ordförande, Gerhard Larsson, vid ett seminarium i anknytning till HCK:s kongress i Örebro.

– Ett av handikapputredningens förslag är att kommunerna skall ha ansvaret för

att personer med svårare funktionsnedsättningar garanteras sysselsättning.

– En sådan garanti kan innebära att isoleringen bryts för 17.000 personer som nu saknar varje form av sysselsättning, anförde Gerhard Larsson.

Handikapputredningen gjorde under sitt arbete en undersökning bland 70 av landets kommuner. Undersökningen visade att inte mindre än 70 % av personer med svårare funktionshinder saknar arbete eller sysselsättning.

NÄR KOMMER SYNDAFLODEN?

Gång på gång har Statens Handikappråd nödgats konstatera att handikappfrågorna är eftersatta.

Detta trots det nationella handlingsprogrammet i handikappfrågor, enhälligt godkänt av samtliga riksdagspartier 1983.

När Statens Handikappråd på regeringens uppdrag 1987 utvärderade handlingsprogrammet, kunde rådet konstatera att programmet inte följdes. Mycket – för att inte säga oändligt mycket – återstod att göra för att handlingsprogrammets ord skulle upphöra att vara just bara ord och förvandlas till verklighet. Om en ny utvärdering gjordes i dag, skulle resultatet av allt att döma, bli detsamma. Ingenting tyder i varje fall på något annat.

■ BARA EN GEST?

Blev då det nationella handlingsprogrammet i handikappfrågor bara en manifes-

tation i välvillighetens tecken, en storslagen gest och inte så mycket annat?

Det vill man bara inte tro. Men nog är kontrasten mellan programmets ambitioner år 1983 och funktionshindrades verklighet 1991 bjärt.

Det har inte minst visat sig under handikapprådets demokratikampanj. Under, vid det här laget tio konferenser, har hinder, brister, ofullkomligheter, för att inte säga orättvisor inom ett flertal samhällsområden manats fram till beskådande.

Konferensrapporter har sammanställts, uttalanden likaså. Ansvariga instanser

har tillskrivits och uppmanats vidta åtgärder.

Det är alltid en början.

■ BEHÖVS SYNDAFLODEN?

Men sedan då? Urholkar droppen stenen? Räcker dropparna från Statens Handikappråds kampanj för en radikal förändring?

Nej knappast.

Det är nog snarare en veritabel syndafloed som behövs för att sätta fart på åtgärderna inom handikappområdet.

Men ändå.

En grundläggande förutsättning för att en brist skall åtgärdas – av vilket slag det vara månde – är att den påtalas. Dras fram ur sitt skrymsle. Noteras och observeras. Att en vilja skapas för att göra något åt eländet. Så att de som faktiskt är i den positionen att de kan göra något – åtminstone på längre sikt – känner sig så till den grad påpassade och påpuffade av opinionen att de verkligen går åstad och rättar till det som brister.

Och det är här som Statens Handikappråds demokratikampanj kommer in i bilden. Den är ett instrument, bland flera andra, som syftar till att visionen om ett samhälle för alla äntligen skall förverkligas.

(Raoul Dammert i "SHR Informerar").

—

Fotnot: Handlingsprogram i handikappfrågor utarbetades under FN:s Internationella Handikappår för tio år sedan. Som framgår av Dammerts artikel ovan, antogs programmet enhälligt av riksdagspartierna då det överlämnades som rapport till Sveriges Riksdag. Statens Handikappråds kampanj för demokrati, som vi vid flera tillfällen berört i Lary, grundar sig på detta programs innehåll. Programmet bör naturligtvis vara ett aktuellt arbetsverktyg för alla handikapporganisationer intill dess att det förverkligats. Red.

EG en angelägenhet även för handikapprörelsen

Att studera EG-frågor med anknytning till handikapp kommer att vara angeläget för svensk handikapprörelse framöver.

Några dagar i Bryssel i skarven januari-februari i år övertygar om detta. Samtidigt som EG-frågorna studeras kan man också få del av erfarenheter från andra länder i deras handikappverksamhet.

Lydia Maximas, senator för det socialistiska partiet i Belgiska parlamentet tillhörde dem som gav oss sådana informationer, och hon kunde tex berätta om de Belgiska sjukvårdens handikappersättning och skapandet av en fond för att utjämna orättvisor som drabbar handikappgrupper.

Just nu drivs ett hårt arbete för att skapa en lag som ger alla belgare en garanterad minimiinkomst och likaså ser man fram mot en lag vad gäller anpassning av bostäder och kommunikationsmedel.

Nästan all sjukvård är kostnadsfri,

liksom handikapphjälpmedel. Bland annat fick vi Brysselbesökare tillfälle besöka en skola för förstånds-handikappade. Där var eleverna indelade i grupper utifrån handikappets grad och när man kom upp i åldrar så det var dags välja yrke arbetade lärarna med var och en med hänsyn tagen till vars och ens förmåga. Bland annat ingick ett praktikår i utbildningen.

Ove Ivarsson är fackligt engagerad i LO-TCO och är stationerad i Bryssel. I hans information till oss besökare ingick beskedet att det kommer att satsas på "AMU-verksamhet" ute i Europa.

När det gäller handikappade, menade Ivarsson, har varje EG-land att själv avgöra vilka insatser man anser sig böra göra nationellt.

■ Siv Baglien.

Förbjud tobaksreklam – en reklam till döds

Sedan lång tid tillbaka har svenska folket befriats från spritreklam i olika former. Grunden till reklamförbud på detta område är kunskaperna om alkoholens skadeverkningar.

Tobakens skadliga effekter är också genom forskning och erfarenhet väl kända. Trots detta är tobaksreklam fortfarande tillåten.

Vårt förbunds medlemmar är offer för tobakens skadeverkningar. Vi har fått våra liv förändrade.

Vi vill på alla sätt medverka till att inte fler drabbas av cancer eller andra sjukdomar genom tobaksbruk. Ett rimligt led i detta folkhälsoarbete är att förbjuda alla former av tobaksreklam.

LYSSNA PÅ OSS SOM VET! FÖRBJUD TOBAKSREKLAM NU!

Svenska Laryngförbundet - Kongressen

LARYNGKONGRESSSEN

Statsrådet Bengt Lindqvist på Laryngkongressen:

Ni är ett föredöme i handikapparbetet

Biträdande socialministern, Bengt Lindqvist, som var uppskattad gäst vid öppnandet av Laryngförbundets kongress, gav lovord åt förbundet i sitt inledningstal. Det skedde då han förde frågan om förbundets engagemang för munhåle-cancer-gruppens problem på tal.

– Jag har arbetat i handikapprörelsen i stort sett under samma tidsperiod som Laryngförbundet har växt fram. Jag har kunnat se ert förbund växa och hur ni steg för steg flyttat fram positionerna till att bli en kämpande organisation för era medlemmars intressen och era medlemmars bästa, sade Bengt Lindqvist.

– Jag tycker det är intressant att notera hur ni på senaste tiden öppnat er också för grupper som ursprungligen inte fanns med i er organisation. Jag tänker då på gruppen människor med cancer i munhålan.

■ NI HAR GJORT RÄTT

– Som gammal HCK-ordförande och handikappolitiker så vill jag gär-

na betyga att jag tycker att det är precis så man skall göra. Jag säger det därför att alla vinner på att vi försöker hålla samman och inte splittra upp oss i allt för många små organisationer som var för sig möts av svårigheter bland annat på grund av sin litenhet. När funktionshindren ligger nära varandra och man kan hitta det här viktiga samförståndet som enar och gör arbetet bättre och lättare är det föredömligt.

– Jag tycker ni är värda en eloge och bör stå som föredöme också för andra, sade Bengt Lindqvist.

– Man kan för övrigt inte påstå att solidaritetsfrågorna intar någon central plats i samhällsdebatten just nu. Jag hyser för min del oro för framtiden.

den. Debatten hur vill skall klara ut-satta grupper problem och behov har ersatts av en debatt om skattesänkningar och nedskärningar.

■ VÄRNA SOLIDARITETEN

– Skall vi klara 90-talets uppgift att låta välfärdssamhället omfatta alla grupper måste vi slå vakt om solidariteten och det solidariska samhället. Slå vakt om det vi uppnått, erkänn och påvisa de brister som kvarstår, attackera och undanröj dem!

– Handikappolitik handlar i hög grad om att undanröja hinder för ett bra liv. Hinder för deltagande, hinder för tillgänglighet i samhället. Det handlar också om att skapa och uppleva gemenskap, glädje, värme och närhet till alla människor. – Låt mej passa på tillfället, sade Bengt Lindqvist, att nämna att i regeringen har Ingela Thalén och jag lagt fram ett förslag om inrättande av ett folkhälsoinstitut. Avsikten är att skapa en hälsokraft på det statliga planet. Vi måste skapa största möjliga aktivitet kring vikti-

– EN STOR FRAMGÅNG

ga folkhälsofrågor, t ex alkohol och droger och en fråga som nära berör just er, nämligen tobaken. Allergi-frågor, kost och mycket annat hör också till det här området.

■ HÄLSA – KLASSFRÅGA

– I vårt förslag har vi lyft fram klassperspektiv på hälsofrågorna. Folkhälsan har förbättrats, ja. Men mycket mer kan och bör göras. Och vi finner ett klart klassperspektiv på hälsofrågorna. Det är en sanning som måste studeras och leda till särskilt inriktade aktiviteter. Jämlikheten skall utgöra en utgångspunkt också i folkhälsoarbetet.

– Om rökning vill jag gärna ha sagt: Lagstiftning på det området måste utformas så att rökfria miljöer skall bli det normala och rökning bli undantag.

– God fortsättning i ert arbete. Organisationens inre gemenskap och övertygelsen om att ha rätt bär er framåt!

“Så skall en kongress genomföras!”

Det var ett omdöme som man var fullständigt överens om bland ombud, gäster och medverkande.

Omdömet grundade sig på flera omständigheter, kanske framförallt den goda anda och enighet som präglade förhandlingarna.

Men också det förhållandet att ombuden och medverkande ålade sig en föredömlig arbetsdisciplin: Höll tider, visade stor aktivitet.

Till det positiva omdömet om kongressen bidrog också hotellets kvalitéer och personalens mycket serviceinriktade uppträdande.

Kongressfesten blev både högtidlig och glad, och det högtidliga bestod naturligtvis i att en grupp hedersmedlemmar fick sin guldnål och diplom, utdelade av förbundets ordförande Elof Bystedt (som för övrigt enhälligt omvaldes till förbundsordförande för den kommande kongressperioden).

Representationen från föreningarna var praktiskt taget fulltalig vid kongressen, vilket naturligtvis också bidrog till att den blev ett lyft för Laryngförbundet.

Kongressarbetet löpte så effektivt att man avslutningsdagen fick tid och möjlighet till ett särskilt arbete i grupper, där kongressdeltagarna fick dryfta olika goda råd och tips man ville ge sin förbundsledning för dess fortsatta arbete - även i detaljfrågor som på så sätt kunde bli ett komplement till den antagna verksamhetsplanen.

Kongressen hade välkomna gäster från Danmark och Norge och dessutom gästande talare och föreläsare. Ett antal utställare medverkade också och visade för kongressdeltagarna intressanta hjälpmedel.

Göteborgs skärgård och Älvsborgs fästning fick också kongressbesök genom en uppskattad och solig båtutflykt.

Bo Oscarsson, Cancerfonden:

Laryngförbundet uppskattad medarbetare

Cancerfondens generalsekreterare, Bo Oskarsson, var en av gästerna på Laryngförbundets kongress. Han uttryckte i sitt tal inför kongressen, så som också statsrådet Bengt Lindqvist gjorde, uppskattande ord om Laryngförbundets arbete.

– Vi i Cancerfonden är mycket glada över det fina samarbete vi har med Laryngförbundet. Jag vill gärna inför er alla på den här kongressen understryka att er ordförande och Bo Persson ofta är gäster hos oss och alltid ställer upp på alla möjliga möten och arrangemang vi anordnar. Detta uppskattar vi mycket.

– Cancerfonden växte fram under 50-talet, och är nu av mycket betydande storlek och vikt. Vi blev redan på ett tidigt stadium en viktig resurs i cancerforskningen. Det är imponerande hur svenska folket liksom frivilligt taxerat sig själv för att skapa dessa resurser vid sidan om de samhälleliga och hur Sverige placerats

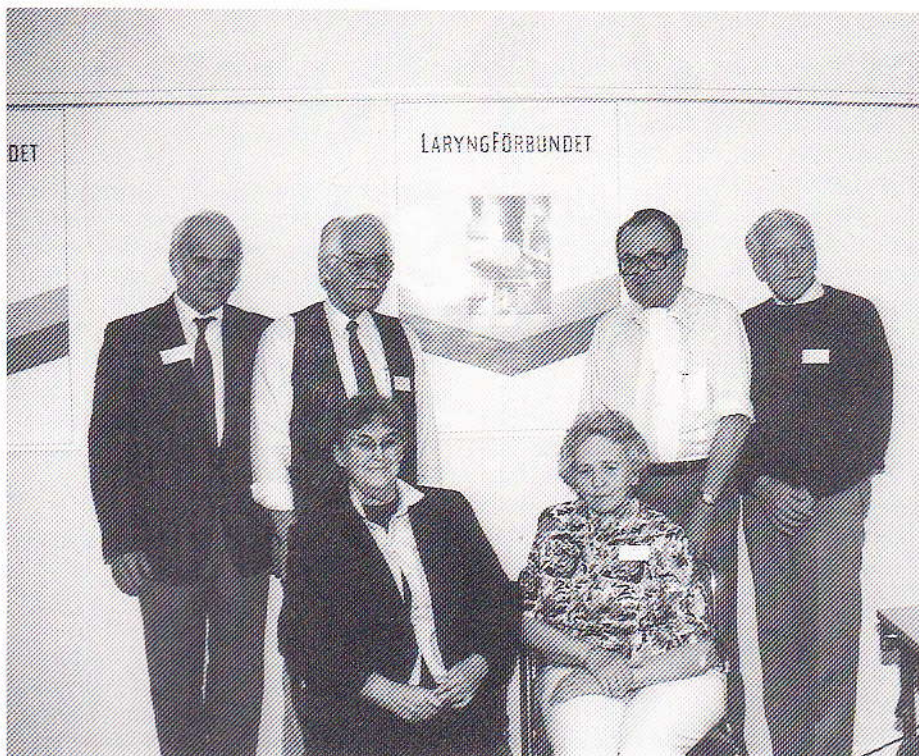
Diplom och guldnål utdelades vid kongressfesten till närvarande hedersmedlemmar. Här (fr v) Ann-Britt Eriksson, Lilly Amnelius, Åke Amnelius, Elof Bystedt (som delade ut diplom, guldnål och en ros till var och en av hedersmedlemmarna), Iris Andersson, Svea Öst och Hjalmar Nilsson.

på cancerforskningens världskarta genom dessa insatser, sade Bo Oskarsson.

– Utöver insatser på forskningens område har vi senare tid ägnat betydande intresse åt kunskapsutveckling på cancervårdens områden i olika avseenden – låt oss kalla det vårdutveckling.

– Vår strävan efter att stödja patientorganisationernas arbete har också i viss mån kommit Laryngförbundet till del.

Ni finns med bland våra 38 huvudmannorganisationer och där är ni uppskattade.

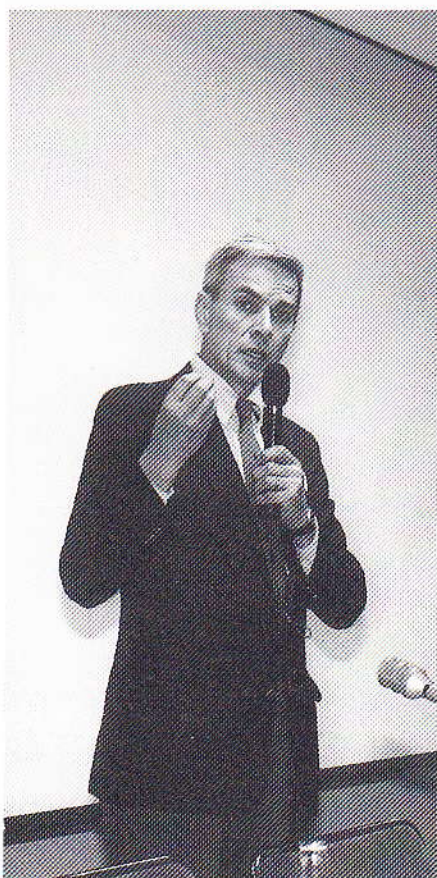
Den nya, kongressvalda förbundsstyrelsen, stående fr v: Sven Eriksson (Uppsala), Elof Bystedt (Stockholm), Nils Persson (Malmö-Lund), Paul Brynielsson (Linköpingsföreningen) och sittande Siv Baglien (Gävleborg), Mainy Eriksson (Uppsala). På bilden saknas förbundets kassaförvaltare Bo Persson (Östersund).

KONGRESSGÄST:

Docent Eva Söderpalm

Cancerfondens generalsekreterare
Bo Oscarsson

Maud Tillgren, nu på Laryngförbundets kansli, dit hon kom efter ett par år hos Trafik- och Polioskadade, dessförinnan ett tiotal år hos Sthlms läns Astma-Allergiförening.

KONGRESSBESLUT I KORTHET.

Kongressens beslutade

att godkänna den gångna kongressperiodens verksamhet och bevilja styrelsen ansvarsfrihet för verksamhet och ekonomisk förvaltning

Kongressen beslutade

att välja Elof Bystedt till förbundsordförande för den nya kongressperioden. Valet var enhälligt

Kongressen beslutade

att till förbundsstyrelse, ordinarie ledamöter utse: Bo Persson, Siv Baglien, Sven Eriksson och Paul Brynielsson, samt till suppleanter: Majny Eriksson och Nils Persson. Till förtroendevald revisor välja L.O. Paulsson. (auktoriserad revisor: Arne Larsson, Feinsteins Revisionsbyrå). Suppleant för förtroendevalde revisorn blev Lennart Wirsén. (Feinsteins Revisionsbyrå utser ersättare för Arne Larsson).

Kongressens beslutade

att till valberedning utse Nils Björk, Per Lindell och Gull-Britt Mårtensson.

Kongressen beslutade

att godkänna förbundsstyrelsens förslag till verksamhetsplan.

Kongressen beslutade

att fastställa förbundets namn till SVENSKA LARYNGFÖRBUNDET, i förkortning SLF, och godkänna förbundets märke i enlighet med framtaget förslag.

Kongressen beslutade

att göra smärre stadgejusteringar innebärande att kansliet skall ledas av en förbundssekreterare samt att under kongressår skall det vara tillfyllest med ett representantskapsmöte.

Kongressen beslutade

att uppdra åt förbundsstyrelsen att tillsätta en stadgekommitté.

§

Kongressen beslutade

att fastställa ombudsavgifter för repskap och kongress (att gälla från 1992 (300:- vid flerdagars och 200:- vid endagarssammanskomster och i denna avgift ingår mat och logi, förutom resa). Betr. färdsätt till arrangemang av här avsett slag fastställs också regler.

Kongressen beslutade

att fastställa stiftelseurkund för Laryngfonden samt antog stadgar för fonden.

Kongressen beslutade

att välja representanter till Laryngfondens styrelse i enlighet med regler som fastställts i fondens stadgar. Som föreningsledamöter valdes Lena Bengtsson, Karl-Henrik Wideman samt Karl-Erik Eriksson och som suppleant Erik Ohlson. Till ordförande utsågs Elof Bystedt och vidare valdes även Sven Eriksson som styrelseledamot. Till suppleant valdes Bo Persson.

Kongressen beslutade

att årsavgiften för medlemskap i Laryngförbundet skall var 40 kronor.

Kongressen beslutade

att med anledning av tidigare beslut om reglementen för kostnader vid vissa arrangemang fastställa att styrelsen sammanträder minst 4 ggr pr år.

Kongressen beslutade

att uppdra åt förbundsstyrelsen att fastställa plats och datum för nästa kongress.

Kongresspresidium var Folke Eriksson (ordf) och Jean Claesson (sekr).

Kongresspresidium: Folke Eriksson, ordf. och Jean Claesson, sekr.

KONGRESSGÄST: _____

Docent Nils Sandberg

Icke-rökare fick sparken tio gånger

Tio gånger har han fått sparken från arbetet som byggnadsarbetare pga rökningen. Senast, för knappt ett halvår sen, fick han stanna efter förlikning.

Nu arbetar han på ett bygge där det bara är en som röker och han tar hänsyn. Men eftersom byggnadsarbetare byter arbetsplatser i och med att byggprojektet är klart, vet han inget om framtiden.

Tidigare erfarenheter av utfrysning och sjukskrivningar gör att han vill vara anonym.

– Det skulle kunna bli svårare för mig att få nya jobb. De kallar det samarbetsvärigheter, säger han.

Vi kan kalla honom Roland, trots att han heter något annat.

På nära håll har han sett människor drabbas av rökningen. Rolands bror var nära att tvingas amputera ett ben pga den dåliga blodcirkulation som hans rökande orsakade. Nu måste brodern, 52 år, gå med rullatorn resten av livet.

Själv har Roland känsliga luftrör och får bronkit när han utsätts för tobaksrök. Men det är inte huvudanledningen till hans långa kamp för rökfritt.

– Det är mer en fråga om integritet. För mig är rökning inte bara rökarnas problem.

Trots en affischkampanj om rökfria bodar (lunch- och uppehållsrum) på byggarbetsplatserna sedan 1978 och samhällets förändrade syn på tobakens skadliga effekter, tyckerr inte Roland att det hänt mycket i den miljö som han arbetar i.

– Det är som om jag ifrågasätter rökarnas personlighet om jag säger något om deras rökning. De retar sig på mig.

Provocerar du dem?

– Nej, jag säger bara att jag inte vill att de röker medan jag äter eller fikar. Många gånger har jag och flera med mig, tvingats sitta i våra bilar och äta.

– Jag har träffat så många som hellre tiger än säger till rökarna att ta hänsyn. De vågar inte, för risken att det blir problem är för stor.

Enligt Roland är det svårt att komma överens. Om rökarna är i majoritet så röks det, oftast utan hänsyn till icke-rökarna.

– Inget görs om ingen går i bräsch. Det har jag gjort men det har kostat på och inte har jag fått något stöd.

Förutom att han pratat med de rökande arbetskamraterna, har han vänt sig till facket, skyddsombud, arbetsgivarne, Bygghälsan, Yrkesinspektionen och Arbetsareskyddsstyrelsen. Men inget har hänt.

– Efter att jag fått sparken flera gånger började jag söka feilen hos mig själv. Jag fick svårt att sova på nätterna och hade ont i huvudet på dagarna. Jag har mått så dåligt av den psykiska press jag utsatts för att jag tvingats sjukskriva mig.

Hittills har Roland inte givit vika. Men nu, efter att ha fått sparken tio gånger känner han sig rädd och osäker på om det är värt att fortsätta kampen för rökfria miljöer.

– Jag har ju fått sparken igen.

Monika Wehlin/Visir

Kostnadsfria hjälpmedel är viktigt!

Avgifter på hjälpmedel för funktionshindrade (s.k. egenavgifter) har införts av några sjukvårdshuvudmän och andra planerar att införa sådana avgifter.

Statens Handikappråd (SHR) anser att det är en demokratisk rättighet att människor med funktionshinder skall ha tillgång till bra fungerande hjälpmedel utan kostnad.

Redan 1968 beslutade riksdagen att handikappade personer skulle erhålla hjälpmedel utan kostnad och utan inkomstprövning. Då den schabloniserade hjälpmedelsersättningen infördes 1976, förutsattes att hjälpmedelsverksamheten skulle fortsätta i överensstämmelse med ditintills gällande bestämmelser.

Det finns skäl erinra om att riksdagen 1983 enhälligt antog ett handlingsprogram i handikappfrågor. I detta program sågs att handikappades levnadsförhållanden inte skall påverkas av svängningar i samhällsekonomin och att åtgärder som behövs för att skapa delaktighet och jämställdhet måste vidtas även om samhällsekonomin är ansträngd.

SHR har i ett remissyttrande i december 1989 över hjälpmedelsutredningens betänkande framhållit vikten av att funktionshindrade människor kostnadsfritt får de hjälpmedel de behöver.

SHR kan nu emellertid konstatera att beredningen inom regeringskansliet om förbättring av hjälpmedelsverksamheten ännu inte lett fram till något beslut om proposition i den här frågan.

Nu får ni skynda på, säger SHR. Ärendet brådskar.

– Väl fungerande hjälpmedel är, säger SHR, en förutsättning för att funktionshindrade människor skall kunna leva ett så normalt liv som möjligt. Att exempelvis inte kunna förflytta sig, att inte kunna höra, tala eller se omöjliggör eller försvårar dagliga sysslor som för en icke funktionshindrad person är självklara.

Bra hjälpmedel ökar möjligheterna till ett mera innehållsrikt liv.

– Funktionshindrade människor möter många svårigheter i sitt dagliga liv. Att dessutom låta denna grupp betala för hjälpmedel som behövs för att leva ett så normalt liv som möjligt är inte förenligt med vare sig ingångna avtal eller rättvisekrav i ett solidariskt samhälle, säger SHR i brev till regeringen.

Se till att funktionshindrade människor får väl fungerande hjälpmedel utan kostnad, manar Statens Handikappråd.

- Ett samhälle blir fattigare när några utesluts eller inte får komma in i det. Ett sådant samhälle blir inte demokratiskt.
- Under den kampanj för demokrati som

HINDREN ALLTJÄMT MÅNGA

Handikapprågorna gäller demokrati och mänsklighet. Hela folket är en gemenskap. Vi som inte är funktionshindrade får inte dra oss ur den gemenskapen genom att resa hinder för andra att delta i den.

Så säger chefen för Statens Handikappråd, Bengt-Olof Mattsson.

drivits av Statens Handikappråd har det kunnat påvisas att hindren inte bara är många, och att de ökar i stället för att minska, då det gäller handikappades möjligheter till fullt deltagande i samhällslivet.

– Jag vill gärna ställa några frågor:

- a/ Vad händer när färdtjänsten begränsas allt hårdare genom avgiftshöjningar?
- b/ Vad blir det för följd för gemenskapen när boendeservice ges på ett sådant sätt att det minskar den enskildes bestämmanderätt över sig själv?
- c/ Hur kan vi motivera att synskadade inte får läsa de tidningar de vill eller att

döva och hörande inte kan få kontakt med varandra därför att tolkhjälp saknas?

d/ Om medicinskt funktionshindrade inte får bra behandling (och priset för sjukvård höjs) hur kan de då vara med i samhällets gemenskap?

Bengt Olof Mattsson retoriska frågor kännetecknar han omissskännliga engagemang i handikapprågorna. Ett engagemang som han utvecklat under Statens Handikappråds demokratikampanj.

■ BEGRÄNSAD YTTTRANDEFRIHET

– Otillräckliga handikappåtgärder begränsar alla människor yttrandefrihet. De sviker allas informationsfrihet. De sätter allas föreningsfrihet ur spel, säger Bengt-Olof.

– Dessa grundläggande rättigheter garanteras medborgarna i Sveriges författning, Regeringsformen. Något undantag görs inte för medborgare med funktionshinder.

Det behövs egentligen inga särskilda handlingsprogram för handikappade för att angripa problemen. Det är tillräckligt att följa vad som sägs i författningen, blir vår slutsats av Bengt-Olofs kommentarer.

– Statens Handikappråds demokratikampanj driver vi för att vinna gehör och skapa opinion för att utveckla demokratin, för att nå självklarheten att den skall omfatta alla, säger Bengt-Olof Mattsson.

■ ÅTERUPPTA REFORMARBETET

– Vår avsikt är att bidra till att reformarbetet återupptas, så att Rättvisa och Delaktighet blir verklighet för människor med funktionshinder.

– Arbetet på att stärka och utveckla demokratin måste ovillkorligen fortsätta. Det är ett angeläget arbete för hela folket.

Och i vårt land borde det vara lättare än på andra håll: Sverige har en handikapprörelse som kan och känner bristerna och behoven.

– Lyssna på den rörelsen, manar Bengt-Olof Mattsson.

Samverkan viktig för rehabilitering

– Regeringen har lagt fast nya mål i kampen mot ohälsan. På ett år ska det sk ohälsotalet, dvs sjukskrivningar, arbetsskador och förtidspensioneringar, minskas med två dagar. På fem års sikt är målet en minskning med tio dagar, säger socialminister Ingela Thalén till Lary.

– Arbetsgivarna måste ta ett stort ansvar för sina anställda när det gäller rehabiliteringen. Det är naturligt att det ansvaret gäller åtgärder som har anknytning till den egna verksamheten, det kan gälla förändringen av arbetsplatser och liknande.

Lika självklart är det att samhället måste ta ett stort ansvar. Här är det naturligt att försäkringskassorna står i centrum. Redan idag har kassorna ett ansvar att uppmärksamma behovet av rehabilitering och se till att den som ligger på sjukhus eller är sjukskriven får hjälp att komma tillbaka till arbetet.

Det ansvaret vidgas nu genom möjligheten att köpa tjänster.

Jag vill här se försäkringskassorna som de försäkrades ombudsmän.

Men det ska ändå handla om *samarbete*. Det kommer inte att fungera om ansvar från kassorna betyder att andra aktörer lämnar ifrån sig sitt ansvar. Det kan bara fungera om *alla* – kassorna, arbetsförmedlingarna, sjukvården, socialtjänsten – bidrar med sitt ansvar, sin kunskap och erfarenhet och *med sina pengar* – till att göra rehabiliteringen till ett gemensamt mål.

För rehabilitering kan behövas insatser från ar-

betsgivaren, arbetsförmedlingen, sjukvården, utbildningsväsendet, bostadsförmedlingen, socialtjänsten och andra enskilda eller offentliga insatser.

Då ska dessa insatser till – allt med människan i centrum.

Ska vi acceptera att en människa tvingas gå sjukskriven kanske ett helt år för att det inte går att få en operation, som kan göra henne frisk? Ska vi acceptera sjukskrivningen som kostar samhället 200 000 kronor för att operationen för 35 000 kronor inte blir av? Givetvis inte.

Det finns en bristande klokskap i ett system, som fungerar så att vi betalar de 200 000 istället för 35 000.

Men det betyder inte att den slutsats vi ska dra är att vi automatiskt ska låta försäkringskassorna börja köpa operationer till enskildas rehabiliteringsfall. För det finns risker med detta.

○ För det första riskerar vi att skapa "gräddfiler" förbi de medicinska bedömningarna, där människor i yrkesaktiv ålder går före barn och gamla. Detta accepterar vi inte.

○ För det andra riskerar vi att slå sönder det sjukvårdssystem vi har idag – utan att få något bättre istället. Köp av operationer kan ge vinster på kort sikt, men slå tillbaka på litet längre.

Men dessa invändningar betyder inte att vi ska acceptera dagens förhållanden.

Individuella köp, där patienter riskerar att vägas efter den nytta de kan göra är ingen bra lösning. Ska det slussas resurser från sjukförsäkringssystemet till sjukvården bör det kunna ske i andra former.

Hjälpmedelspalt

Att jobba med hjälpmedel är det mest spännande och intressanta som jag kan tänka mig. Nyheterna kommer titt som tätt.

I förra numret av Lary skrev jag om en kassett som man kan stoppa in i bilstereon, med koppling av sladden till MMT-ettans uttag för högtalare – och plötsligt, då du startar din bilstereo, kan du kommunicera med dina medpassagerare genom högtalarna i bilen.

På det här sättet kan du under din semesterresa – eller när som helst – föra en normal konversation under färd.

Vad har hänt sedan sist?

Jo, äntligen har det kommit en trådlös MMT-produkt som i stort är uppbyggd på standardkomponenter, har ett mycket bra ljud, god räckvidd och även kan användas i flera högtalare. Jag håller just på att prova en prototyp av denna nyhet. Konstruktionen är alltså purfärsk.

Vad har vi mera att vänta oss?

Jo, efter långa tester börjar en ny Stom-Vent att ta form. Den har en ny tejp med en liten läpp utan klister, så att den lätt kan avlägsnas t ex vid en hostattack. Dessutom är nyheten utformad för bärare av röstventil.

Nya Stom-Vent kommer att föras ut under namnen Stom-Vent II, men även den äldre modellen kommer att finnas framledes, dock med den nya tejp.

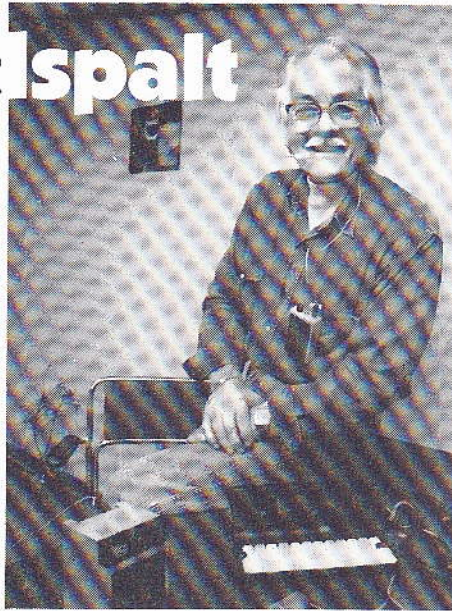
Sist men inte minst: Pharma Systems AB fortsätter att modifiera sina Free-Vent. Bl a har det tätmaskiga nätet på basplattan blivit bara ett kryss, så nu är det betydligt lättare att göra rent.

En utförligare redogörelse om Free-Vent är att vänta i nästa nummer av Lary.

Till allra sist: Skaffa dej den inledningsvis omnämnda kassetten så du kan prata med dina medpassagerare under bilfärderna i sommar.

Ha en skön sommar och på återhörande.

▀ Elof.

"Funktionshindrade människor möter många svårigheter i sitt dagliga liv. Att dessutom låta denna grupp betala för hjälpmedel som behövs för att kunna leva ett så normalt liv som möjligt är inte förenligt vare sig med ingångna avtal eller rättvisekrav i ett välfärdssamhälle. Statens Handikappråd anser sålunda att det är en demokratisk rättighet att funktionshindrade människor får tillgång till väl fungerande hjälpmedel utan kostnad" (Statens Handikappråd)

"Det är angeläget att vidareutveckla både tekniska möjligheter och normer, samt ge garantier för teletjänsters och utrustnings anpassning. Utvecklingen riskerar eljest att öka klyftorna mellan människor med och utan funktionshinder" (Statens Handikappråd).

Är handikappade allt för passiva?

Kanske litet törnen bland rosorna? Uppmärksam läsare har skickat över några taggar om handikapprörelsen, och Larry låter taggarna få plats i dagens kritiska spalt.

Synpunkterna kan kanske stämma till en gnutta eftertanke. Inte så att någon skall känna sig illa till mods, men kanske det kan ge inspiration och litet extra av det jäklar anamma som behövs i det dagliga gråslitet.

Här är törnet:

Handikapprörelsen är alltför passiv

■ Varför gör handikappades organisationer ingenting för de handikappade? Till början av 70-talet var det bra aktivitet hos handikapporganisationerna, med eldsjälar som DHR:s Olov Johansson m fl. Vart har den kampandan tagit vägen?

Förr var förbundsstyrelserna aktiva och drev på och inspirerade lokalavdelningarna ute i landet. Nu ser man på sin höjd lite statistik och sedan kommer ett inbetalningskort för medlemsavgiften en gång om året.

Det står i socialtjänstlagen att det åligger myndigheten att tillse att den handikappade ska kunna delta i samhällets aktiviteter. En lag som i praktiken gör varenda socialchef till lagbrytare. Jag tror inte det finns en enda kommun i Sverige som kan följa den lagen.

Vad gör då handikappförbunden för att uppfylla lagen. INGENTING! Visserligen har HCK (Handikappförbundens centralkommitté) ibland anmält några socialnämnder för att de inte följer lagen, men sedan stannar det därvid och blir inte mer. Se på USA, där den nya lagen (ADA-lagen) på relativt kort tid kommer att göra USA

nästan helt handikappanpassat. Och enligt vad som skymtat i tidningarna så är EG inne på samma linje. Men inte Sverige.

Vart tog den socialdemokratiska sloganen om "ett samhälle för alla" vägen? Var det bara valreklam?

Handikapprörelsen fortsätter sin törnrosasömn. Ryck upp er! ENA handikapprörelsen i stora, starka organisationer, in med nya friska krafter i styrelserna, och gör det NU.

Åke Jansson
Ludvika

SVERIGE-USA:

Lär av varandra!

Medan man i Sverige huvudsakligen går via ett traditionellt starkt socialt och ekonomiskt stödsystem för att hålla den handikappade så skadelös som möjligt, har man i USA valt att stifta lagar som förbjuder diskriminering av funktionshindrade som grupp.

Detta konstaterande gör Handikappinstitutets dir. Eva Jacobsson i en ledartitel i tidskriften "Information om Rehabilitering".

Både Sverige och USA framhålls ofta som föregångare internationellt sett. De båda länderna har trots detta åtskilligt att lära av varandra.

- Tänk om vi i Sverige skulle kunna kombinera vårt sociala trygghetssystem med samma höga krav på tillgänglighet på byggnader och kommunikationer m m som man har i USA, säger Eva Jacobsson i skriften.

Enkla hjälpmedel för rörelsehindrade såsom saxar och knivar med bra grepp, kranöppnare, penngrepp, stödhandtag m m som tidigare bara kunnat fås genom sjukvården, finns numera att få genom apoteken.

Trendbrott: Färre unga handikappade förtidspensioneras

Under hela 1970-talet och under första hälften av 1980-talet förtidspensionerades över 2 000 ungdomar varje år. Men nu går kurvan för antalet nybeviljade unga förtidspensionärer stadigt nedåt. 1989 var antalet nere i 1 637 personer.

– Det här är ett trendbrott och ett genombrott för arbetslinjen för ungdomar med handikapp, säger avdelningsdirektör Lisbeth Lidbom på arbetsmarknadsstyrelsen.

Lisbeth Lidbom ser denna utveckling som en effekt av försöksverksamheten Arbete åt unga handikappade som pågått i hela landet från juli 1986 till juli i år och där arbetsförmedlingen och arbetsmarknadsinstitutet spelat en viktig roll.

1985 nybeviljades 2 149 ungdomar förtidspension. 1989 var antalet 1 637. Det är skillnad på nästan 24 procent eller 512 ungdomar. Från 1986 minskade antalet nybeviljade förtidspensioner markant och det ser ut som om arbetslinjen för unga handikappade då fick ett genombrott.

Anna Greta Andersson till minne

Anna Greta Andersson, vår avhållne sekreterare och allt i allo i vår lilla förening, avled efter en kort tids sjukdom den 29 maj. Hon blev 69 år.

Anna Greta var en spontan och öppen person som kände varmt för människorna. Detta medförde att hon engagerade sig på olika sätt inom organisationer som Hörselfrämjandet, HCK, Röda Korset och inte minst inom vår förening VSOF. Hennes bakgrund, sjuksköterskans och kurators, gjorde henne mycket lämpad för denna form av arbete. Djupa kunskaper inom sjukvården, envishet och ett totalt engagemang i det hon engagerade sig i, lämnade ingen oberörd. Vi inom VSOF känner en oerhörd saknad och tomhet efter Dig, Anna Greta, och sörjer djupt tillsammans med Din Herbert. Vi tackar Dig för Dina insatser i vår förening och vi för dina intentioner och idéer vidare inom föreningen.

▪ Rolf Lundevall.

"Att ringa är ett sätt att vara tillsammans. Teletjänsten skall därför anpassas till funktionshinderkrav. Exempel på sådan anpassning är texttelefoner, biltelefoner och anpassade telefonkiosker" (Statens Handikappråd)

"Socialtjänstlagen syftar till att den enskilde skall få den hjälp hon behöver, oberoende av i vilken kommun hon bor. Rätten att överklaga beslut om bistånd utgör en garanti härför. Erfarenheterna av socialtjänstlagen visar att verkligheten inte motsvarar syftet" (Statens Handikappråd).

Franska "bättre" än eget modersmål

Hej allesamma!

När jag fick veta att mina stämband måste opereras bort blev jag, precis som alla andra, som får ett sådant besked, totalt lamslagen. Hela min värld rasade ihop och i fallet för jag skräckslagen och med fantasins hjälp ner till mitt älskade Paris. Jag, som nästan i hela mitt liv haft det franska språket som ett andra modersmål, var förkrossad över att aldrig mer få uppleva nöjet och glädjen att umgås med mina franska vänner.

Som jag berättat i en tidigare artikel i Lary sondmatades jag i nästan fem månader, och när slangen drogs bort började kampen för en dräglig tillvaro.

Jag började prata så smått och nu kommer jag till saken; jag upptäckte nämligen snabbt att det rent tekniskt var lättare att tala franska än svenska och med Franska Kulturinstitutets hjälp kom jag i kontakt med en rad förvånade ortofonister (Logoped) på Bouceoudsjukhuset i Paris.

När jag ett par år senare blev presenterad för den förtjusande Kerstin Forsmark, "pratolog" på Kungliga Dramatiska

Teatern, berättade hon att franska språket bildas högt uppe i munnen och innebär att luften, som man efter en tid instinktivt pressar upp och som alltid finns i munhålan, kan användas betydligt längre tid än då man talar svenska. Man kan säga att man återanvänder luften flera gånger innan den så småningom försvinner ut.

Och då uppstår naturligtvis frågan: hur är det med egelska, tyska, spanska, italienska, ryska osv? Och tillåt mej då, efter femton års intensiva studier, få berätta följande: engelska är ett hårt språk, som fordrar stor ansträngning och för oss svenskar är de tyska sje- och tje-ljuden svåra att lära. Försök med Ich liebe dich och du förstår vad jag menar. Spanska däremot passar oss bättre och som gammal Gran Canaria-entusiast har jag naturligtvis läst gymnasiets spanska kurs. Oh, nej då! Jag var inte alls sämst i klassen.

Finns det andra språk, som ligger bra till för oss, som saknar stämband? Ja, då! Ramla inte av stolen då jag påstår att en lång rad österländska idiom passar oss som handen i handsken. Vad sägs om följande lilla talövning: Nan-Dang Ong-Kong Hai-Fong Ho-Chi-Minh Rjen-Min-Ji-Pao. (Folkets Dagblad) Det gick väl lätt, inte sant?

Däremot ligger laryngektomerade araber väldigt illa till. Deras språk bildas nämligen långt ner i halsen, i själva struphuvudet, faktiskt; och en konsonant följs alltid av en vokal.

En trevlig arabisk lektor på universitetet berättade att han förvisso aldrig kommit i kontakt med problemet, men var övertygad om att utan struphuvud kan man inte tala arabiska.

Professorn i slaviska språk, Peter Ahlberg-Jensen, påstod att några av "hans" språk fordrar mer artikulationsenergi än de skandinaviska, undantaget då det danska, som faktiskt är ett språk för lata människor.

Professorn berättade också att ryssarna redan på 20-talet hade väl utbildade logoped och hänvisade till ett kapitel i Boris Pasternak's Doktor Zjivago.

Gösta Bergqvist
STOCKHOLM

**STOMASKYDD
I TUNN VÄV (25:-/ST)
(med mellanlägg i skumplast
30:-/st.)**

**Färg: vita.
Ånge storlek i cm runt halsen.**

**Beställ från
INGRID HAGMAN
Bivägen 6, 141 32 Huddinge.
Tel. 08 - 774 64 82.**

Omslagsbild:
BENGT LINDQVIST

(Foto: John Wahlbärj)